

УДК 346.7

Кулик О. І.,

Kulyk0001@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1195-9869,

Researcher ID: JPL-0302-2023

к.ю.н., доцент кафедри міжнародного права та галузевих правових дисциплін,

Київський університет права НАН України, м. Київ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ АЗАРТНИХ ІГОР З ВИКОРИСТАННЯМ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ

Анотація. *Це наукове дослідження присвячено правовому регулюванню проведення азартних ігор з використанням віртуальних активів. Виявлено, що умовою проведення азартних ігор з віртуальними активами у якості виграшу (призу) або у якості ставки є відсутність у законодавстві заборон щодо використання віртуальних активів для платіжних цілей чи як предмету обміну на майно (товари), роботи (послуги). У контексті цього і з огляду на пряму суперечність положень ч. 7 ст. 4 Закону України «Про віртуальні активи» нормам Регламенту ЄС про регулювання ринків віртуальних активів (Markets in Crypto-Assets Regulation, MiCA) в частині можливості використання віртуальних активів для платіжних цілей, обґрунтовано, що положення національного законодавства щодо заборони такого використання віртуальних активів потребують виключення.*

У дослідженні також сформульовано, що особливості здійснення господарської діяльності з організації і проведення азартних ігор знаходять прояв у покладанні додаткових обов'язків на суб'єктів господарювання, зумовлених дотриманням приписів законодавства профільного як для сфери віртуальних активів (Закону України «Про віртуальні активи»), так і для господарської діяльності з організації і проведення азартних ігор (Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор»). На підставі проведеного дослідження, з метою сприяння реалізації принципу правової визначеності та приведення національного законодавства у відповідність з рекомендаціями Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (The Financial Action Task Force, FATF) обґрунтовано пропозицію доповнити п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про віртуальні активи» положеннями про те, що участь і надання фінансових послуг, пов'язаних із пропозицією емітента та/або продажем віртуальних активів є одним із видів діяльності постачальника послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів.

Перспективним напрямом подальших наукових досліджень може бути оподаткування доходу від виграшу віртуальних активів у азартній грі.

Ключові слова: ринок віртуальних активів, віртуальний актив, криптовалюта, постачальники послуг, пов'язані з обігом віртуальних активів, правове регулювання азартних ігор.

Kulyk O. I.,

Kulyk0001@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1195-9869,

Researcher ID: JPL-0302-2023

PhD in Law, Associate Professor at the Department of International Law and Branch Legal Disciplines,

Kyiv University of Law of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

LEGAL REGULATION OF GAMBLING WITH THE USE OF VIRTUAL ASSETS

Abstract. *This study examines the legal regulation of gambling with the use of virtual assets. The author concludes that a condition for conducting gambling with virtual assets as a prize or as a bet is that there are no prohibitions in the legislation on the use of virtual assets for payment purposes or as an exchange for property (goods), works (services). In light of the contradictions between Part 7 of Article 4 of the Law of Ukraine "On Virtual Assets" and the EU Regulation on Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCA) regarding the use of virtual assets for payment purposes, it is justified to exclude national legislation provisions that prohibit such use of virtual assets in Ukraine.*

The study suggests that businesses engaged in organizing and conducting gambling face additional obligations due to compliance with relevant legislation in the field of virtual assets (as per the Law of Ukraine "On Virtual Assets") and gambling activities (as per the Law of Ukraine "On State Regulation of Activities Related to Organising and Conducting Gambling"). These obligations are specific to the industry and must be taken into account. Based on the provided study, to ensure legal certainty and align national legislation with the recommendations of the Financial Action Task Force (FATF), it is proposed to amend clause 8 of part 1 of Article 1 of the Law of Ukraine "On Virtual Assets". The proposed amendment will state that "Participation in and provision of financial services related to an issuer's offer and/or sale of a virtual asset" are activities related to the circulation of virtual assets that fall under the responsibility of service providers (VASP).

A promising area for further research could be the taxation of income from winning virtual assets in gambling.

Key words: virtual asset market, virtual asset, cryptocurrency, service providers related to the circulation of virtual assets, legal regulation of gambling.

JEL Classification: K 23

DOI: 10.32782/2616-7611-2023-14-07

Постановка проблеми. Незважаючи на значну волатильність віртуальних активів, у тому числі під впливом російсько-української війни [1, с. 4], спектр використання таких активів у господарській діяльності стає дедалі ширшим. Зокрема, набули розповсюдження платформи для проведення азартних ігор в інтернеті, що оперують різними віртуальними активами, у тому числі криптовалютами, в своїй діяльності. Такі платформи отримали назву «крипто казино» [2] та пропонують широкий спектр послуг, включно з онлайн ставками, онлайн покером та віртуальними ігровими автоматами [3]. Поряд із цим ринки азартних ігор стрімко розвиваються та дедалі частішого використання набувають криптовалютні платежі [4, с. 5]. У зв'язку з цим набирає актуальності питання правового регулювання проведення азартних ігор з використанням віртуальних активів.

Закон України «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 № 2074-IX, який, при цьому, досі не набрав чинності, не передбачає положень щодо проведення азартних ігор з використанням віртуальних активів. У свою чергу, профільний для господарського діяльності у сфері організації та проведення азартних ігор нормативно-правовий акт – Закон України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» від 14.07.2020 № 768-IX також не містить положень, які б стосувались проведення азартних ігор з використанням віртуальних активів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Порушена проблема частково висвітлювалась у працях українських та зарубіжних науковців-правників. Зокрема, М.О. Думчиков опрацював питання запобіганню відмивання грошей за допо-

могою криптовалюти при її використанні в крипто казино [5]. С. Браун VII досліджував ігровий бізнес на блокчейні та діяльність крипто казино [6]. С. Вайт опрацювала правове регулювання діяльності крипто казино в межах своєї праці «Ставки на блокчейні» [7]. Предметом дослідження А. Топпса були правові аспекти використання криптовалюти як ставок на спортивні змагання [8]. Побічно порушене питання аналізувалось ученими-економістами О.В. Кузьменко, А.О. Бойко та Т.В. Доценко в межах дослідження, присвяченого ризику легалізації коштів клієнтом банку від азартних ігор, що проводяться в інтернеті [9]. Проте у вітчизняній правовій науці відсутні дослідження стосовно врегулювання згаданої проблеми.

Постановка завдання. Наведене свідчить про актуальність заявленої теми дослідження, мета якого полягає в обґрунтуванні пропозицій щодо уточнення умов проведення азартних ігор з використанням віртуальних активів активами та у виявленні особливостей проведення таких ігор.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення азартної гри як будь-якої гри, умовою участі в якій є внесення гравцем ставки, що дає право на отримання виграшу (призу), імовірність отримання і розмір якого повністю або частково залежать від випадковості, а також знань і майстерності гравця, закріплено у п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор».

З урахуванням наведеного визначення вбачається, що крипто казино можуть використовувати віртуальні активи в азартних іграх як ставку та (або) як виграш (приз). На підтримку цієї тези можна привести твердження М.О. Дум-

чикова про те, що «відмивання злочинних доходів через крипто казино виглядає наступним чином. На вебсайт крипто казино вводиться певний обсяг криптовалюти, потім зловмисник робить декілька ставок, і виводить криптовалюту з казино у легальний обіг» [5, с. 417].

В такому контексті варто навести законодавчо закріплене визначення понять «виграш (приз)» та «ставка». Виграш (приз) – кошти, майно, майнові права, що підлягають виплаті (видачі) гравцю у разі його виграшу в азартну гру відповідно до оприлюднених правил проведення такої азартної гри (п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор»). У свою чергу, ставкою є грошові кошти або ігровий замінник гривні, що передаються гравцем організатору азартної гри, є умовою участі в азартній грі та виходячи з розміру якої відповідно до правил такої азартної гри визначається розмір виграшу (призу) (п. 58 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор»).

Як бачимо, поняття виграшу (призу) є ширшим, адже охоплює кошти, майно та майнові права, а, натомість, ставкою можуть бути лише грошові кошти або ігровий замінник гривні.

Щодо віртуального активу слід зазначити, що Законом України «Про віртуальні активи» визначено віртуальний актив як нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав (п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про віртуальні активи»). Дещо інше визначення міститься в Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», згідно з яким віртуальний актив – це цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей (п. 13 ч. 1 ст. 1). Останнє визначення, вочевидь, йде врозріз із положеннями ч. 7 ст. 4 Закону України «Про віртуальні активи» про те, що віртуальні активи не є засобом платежу на території України та не можуть бути предметом обміну на майно (товари), роботи (послуги). Такі положення є дискусійними адже, як вірно зазначили Т.С. Гудіма та співавтори, віртуальним активам притаманні ознаки платіжного або

інвестиційного інструменту. Учені також зазначили, що хоча нормами розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про віртуальні активи» передбачено приведення у відповідність до зазначених Законом положень низки нормативно-правових актів, у тому числі Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», включно з термінологією, проте таке звуження функціонального призначення віртуальних активів закладає підґрунтя для порушення принципів юридичної визначеності та легітимних очікувань як складових елементів принципу верховенства права [10, с. 140].

Тим не менш, урахувавши те, що Закон України «Про віртуальні активи» чинності на даний час не набрав і, більше того, наразі триває активна робота щодо його оновлення та приведення у відповідність до Регламенту ЄС 2023/1114 від 31 травня 2023 року про регулювання ринків віртуальних активів, а також про внесення змін до Регламентів (ЄС) № 1093/2010 та (ЄС) № 1095/2010 та Директив 2013/36/ЄС і (ЄС) 2019/1937 (Markets in Crypto-Assets Regulation, MiCA) [11], який, у свою чергу, передбачає можливість використання віртуальних активів як засобу платежу (що вбачається і змісту статей MiCA та його преамбули [12]), то слід підсумувати, що, вочевидь, віртуальним активам властиві платіжні функції і можливість їх використання у такий спосіб лежить лише у площині дозволу чи заборони законодавця. До прикладу, в Іспанії криптовалюти на законодавчому рівні визнаються як засіб платежу в азартних іграх [13, с. 959]. Також заслуговує на увагу думка С. Чанда та співавторів, які доводять, що використання криптовалюти як засобу платежу в крипто казино має свої переваги, серед яких зручність для користувачів [14, с. 83].

Видається, що віртуальний актив може використовуватись у азартних іграх як виграш (приз) чи ставка за умови відсутності у законодавстві заборон щодо використання віртуальних активів для платіжних цілей чи як предмету обміну на майно (товари), роботи (послуги). Проте, з огляду на пряму суперечність положень ч. 7 ст. 4 Закону України «Про віртуальні активи» нормам MiCA, положення національного законодавства щодо заборони використання віртуальних активів як засобу платежу на території України потребують виключення.

Варто також врахувати, що 10 серпня 2023 року Верховна Рада України прийняла в другому читанні та в цілому проект Закону про внесення змін та доповнень до Цивільного кодексу України, спрямованих на розширення кола об'єктів цивільних прав (реєстр. № 6447). Цим законопроектом доповнено ЦК України статтею 179-1, якою унормовано поняття цифрової речі та визначено, що нею є благо, яке створюється та існує виключно у цифровому середовищі та має майнову цінність. Цифровою річчю є віртуальні активи, цифровий контент та інші блага, щодо яких застосовуються положення ч. 1 ст. 179-1 ЦК України.

З урахуванням того, що віртуальний актив є цифровою річчю, а окрема річ є майном (ст. 190 ЦК України), то, відповідно, віртуальний актив може підпадати під визначення поняття виграш (приз) в розумінні Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор».

Водночас при зіставленні визначення віртуального активу з поняттям «ставка» вбачається, що для того, щоб кваліфікуватись як ставка віртуальний актив має бути або грошовими коштами, або ігровим замінником гривні. Віртуальний актив, вочевидь, – це не грошові кошти, а тому необхідно звернутись до поняття «ігровий замінник гривні».

Ігровий замінник гривні – матеріальний засіб гри в азартних іграх, зокрема монетоподібний значок, фішка, жетон або електронна картка, а також електронний грошовий замінник, що містить інформацію про його номінал, дає можливість зробити ставку в азартній грі та придбається в обмін на грошові кошти у касі організатора азартних ігор, а після завершення азартної гри підлягає поверненню в касу для обміну його на відповідний грошовий еквівалент (п. 28 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор»).

Оскільки, як уже обґрунтовувалось вище, віртуальний актив наділений властивостями, що дозволяють його використання для платіжних цілей, то за умови його використання в азартній грі в якості ставки та відсутності відповідних заборон у законодавстві він може кваліфікуватись як електронний грошовий замінник, тобто ігровий замінник гривні.

Роблячи проміжний висновок можна констатувати, що віртуальний актив при його використанні в азартних іграх може використовуватись

при проведенні азартних іграх з віртуальними активами і в якості виграшу (призу) і в якості ставки. З урахуванням такого можна стверджувати і те, що використання віртуального активу при проведенні азартних ігор не дає можливості суб'єкту господарювання вийти з-під впливу норм Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор», зокрема і в частині необхідності отримання відповідної ліцензії.

Водночас постає питання: чи поширюватимуться на суб'єкт господарювання, що організовує та проводить азартні ігри з віртуальними активами приписи Закону України «Про віртуальні активи»?

Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (The Financial Action Task Force, FATF) у своїх рекомендаціях робить висновок, що діяльність крипто казино по суті є наданням спеціальних фінансових послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, незалежно від того, як держава може називати, позначати або маркувати таку організацію, установу або постачальника продуктів чи послуг. На думку FATF такий підхід країн допоможе забезпечити рівні регуляторні умови для сектору VASP у всьому світі та рівень нагляду за VASP, який відповідає видам діяльності, якими вони займаються, та є відповідним до них [15, с. 34].

З цього приводу слід зазначити, що участь і надання фінансових послуг, пов'язаних із пропозицією емітента та/або продажем віртуальних активів Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» віднесено до діяльності постачальника послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів (п. 51 ч. 1 ст. 1).

Проте і в цьому випадку наявні суперечності з Законом України «Про віртуальні активи», адже в останньому для постачальника послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів передбачено інший вид діяльності замість вищезгаданого – надання посередницьких послуг, пов'язаних з віртуальними активами (п. 8 ч. 1 ст. 1).

Оскільки посередницькими послугами, пов'язаними з віртуальними активами, є вчинення правочинів щодо віртуальних активів (у тому числі щодо здійснення публічної пропозиції віртуальних активів) в інтересах третіх осіб (ч. 1 ст. 13 Закону України «Про віртуальні

активи»), то навряд чи діяльність крипто казино можна назвати посередницькими послугами. Варто зазначити, що FATF у рекомендаціях пропонує серед видів послуг постачальника послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів закріплювати саме «участь і надання фінансових послуг, пов'язаних із пропозицією емітента та/або продажем віртуальних активів» [15, с. 14].

Для усунення вищезазначеної суперечності видається необхідним узгодити між собою положення Законів України «Про віртуальні активи» та «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» в частині видів діяльності постачальника послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, доповнивши п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про віртуальні активи» положеннями про те, що участь і надання фінансових послуг, пов'язаних із пропозицією емітента та/або продажем віртуальних активів є одним із видів діяльності постачальника послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів. З урахуванням пропозицій О. Черниха, що на основі міжнародного досвіду в Україні слід визначити правове регулювання захисту прав споживачів послуг на віртуальні активи, що спрямовані на азартні ігри [16, с. 67], можна констатувати, що такі зміни сприятимуть правовій визначеності, а також дозволять привести законодавство у відповідність з рекомендаціями FATF.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Узагальнення викладеного вище дає підстави дійти висновку, що умовою проведення азартних ігор з віртуальними активами у якості виграшу (призу) або у якості ставки є відсутність у законодавстві заборон щодо використання віртуальних активів для платіжних цілей чи як предмету обміну на майно (товари), роботи (послуги). Проте, з огляду на пряму суперечність положень ч. 7 ст. 4 Закону України «Про віртуальні активи» нормам МІСА, положення національного законодавства щодо заборони використання віртуальних активів як засобу платежу на території України видається доцільним виключити. Реалізація наведених пропозицій потребуватиме внесення відповідних змін до Закону України «Про віртуальні активи».

Особливості здійснення господарської діяльності з організації і проведення азартних ігор знаходять прояв у покладанні додаткових обов'язків на суб'єктів господарювання, зумовлених дотримання приписів законодавства профільного як

для сфери віртуальних активів (Закону України «Про віртуальні активи»), так і для господарської діяльності з організації і проведення азартних ігор (Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор»).

Для сприяння реалізації принципу правової визначеності та приведення національного законодавства у відповідність з рекомендаціями FATF необхідно доповнити п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про віртуальні активи» положеннями про те, що участь і надання фінансових послуг, пов'язаних із пропозицією емітента та/або продажем віртуальних активів є одним із видів діяльності постачальника послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів.

Проведене дослідження не вичерпує всіх правових проблем, що виникають у зв'язку з використанням віртуальних активів при проведенні азартних ігор. Зокрема, додаткового опрацювання потребують питання оподаткування доходу від виграшу віртуальних активів у азартній грі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Taera E. G., Setiawan, B., Saleem, A., Wahyuni, A. S., Chang, D. K., Nathan, R. J., Lakner, Z. The impact of Covid-19 and Russia–Ukraine war on the financial asset volatility: Evidence from equity, cryptocurrency and alternative assets. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*. 2023. 9 (3), 100116. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.joitmc.2023.100116> (дата звернення: 24.11.2023).

2. Best Bitcoin Casino Sites: Top Bitcoin Casinos Ranked by BTC Games, Bonuses, and More. *The Mercury News: вебсайт*. URL: <https://www.mercurynews.com/2021/09/17/10-best-bitcoin-casinos-and-cryptocurrency-gambling-sites/> (дата звернення: 24.11.2023).

3. Best Best Crypto & Bitcoin Casino Sites For Players in Ukraine in 2023. *CoinGambling: вебсайт*. URL: <https://coingambling.info/news/best-crypto-bitcoin-casino-sites-for-players-in-ukraine/> (дата звернення: 24.11.2023).

4. Gore A. An assessment of AML risks linked to accepting crypto-payments in the gambling sector (A regulator's guide). *University of Nevada, Las Vegas (UNLV), International Center for Gaming Regulation ("ICGR")*. 2023. URL: <https://www.unlv.edu/sites/default/files/media/document/2023-08/ICGR-Research-AML-Crypto-in-Gaming-Sector.pdf> (дата звернення: 24.11.2023).

5. Думчиков М.О. Способи легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом у кіберпросторі. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №5. С. 330–334. DOI: <https://>

doi.org/10.24144/2788-6018.2022.05.61 (дата звернення: 24.11.2023).

6. Brown VII S. Gambling on the Blockchain: How the Unlawful Internet Gambling Enforcement Act Has Opened the Door for Offshore Crypto Casinos. *Vanderbilt Journal of Entertainment and Technology Law*. 2022. Vol. 24. Issue 3. С. 535–559. URL: <https://scholarship.law.vanderbilt.edu/jetlaw/vol24/iss3/3> (дата звернення: 24.11.2023).

7. C. White. Betting on Blockchain. *Colorado Technology Law Journal*. 2018. vol. 17, С. 421–441. URL: <https://ctlj.colorado.edu/wp-content/uploads/2019/11/9-White-9.10.19-final.pdf> (дата звернення: 24.11.2023).

8. Topps A. Place Your Bets: The Legal Integration of Sports Betting with Cryptocurrency. *UNH Sports Law Review*. 2023. Vol. 2. Issue 1, Article 5. URL: <https://scholars.unh.edu/unhslr/vol2/iss1/5> (дата звернення: 24.11.2023).

9. Кузьменко О. В., Бойко А. О., Доценко Т. В. Ризик легалізації коштів клієнтом банку від азартних ігор, що проводяться в мережі Інтернет: підходи до вимірювання. *Вісник Сумського державного університету*. Серія Економіка. 2022. № 3. С. 31–41. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2022.3-3> (дата звернення: 24.11.2023).

10. Гудіма Т., Устименко В., Джабраїлов Р., Черних О. Особливості правового регулювання обігу віртуальних активів в Україні: де-факто vs де-юре. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. Vol. 5. № 46. P. 137–148. <https://doi.org/10.55643/fcaptr.5.46.2022.3844> (дата звернення: 24.11.2023).

11. Віртуальні активи в законі: В Україні представлений довгоочікуваний документ для запуску ринку. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку: офіційний вебсайт*. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/virtualni-aktyvy-v-zakoni-v-ukraini-predstavlenyi-dovhoochikuvanyi-dokument-dlia-zapusku-rynku/> (дата звернення: 24.11.2023).

12. Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets, and amending Regulations (EU) № 1093/2010 and (EU) № 1095/2010 and Directives 2013/36/EU and (EU) 2019/1937. *Офіційний вебсайт законодавства Європейського Союзу*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023R1114> (дата звернення: 24.11.2023).

13. Sirenko N., Dubinina M., Melnyk O., Bodnar O., Luhova O. Current Status and Regulation of the Digital Money Market in Ukraine. *Econ. Aff.* 2023. 68 (Special Issue). С. 955–961. URL: <http://ndpublisher.in/admin/issues/EAv68n2sz18.pdf> (дата звернення: 24.11.2023).

14. Chanda S., Choudhary A., Shah V., Gupta S. Postulating Gambling and Betting Laws for The

New Era: Unearthing A Subterranean Prelim. *Tongji Daxue Xuebao/Journal of Tongji University*. 2023. № 26. С. 72–88. URL: https://www.researchgate.net/publication/374477052_POSTULATING_GAMBLING_AND_BETTING_LAWS_FOR_THE_NEW_ERA_UNEARTHING_A_SUBTERRANEAN_PRELIM (дата звернення: 24.11.2023).

15. FATF. Guidance for a Risk-Based Approach to Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers. 2019. Paris. URL: www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/Guidance-RBA-virtual-assets.html (дата звернення: 24.11.2023).

16. Chernykh O. S. Rights Of Consumers Of Financial Services. Controversial Legal Regulation Of Virtual Assets (Cryptoassets) In The Legislation Of The European Union, Great Britain And Ukraine. *International scientific conference «European potential for the development of legal science, legislation and law enforcement practice»*: conference proceedings (August 2–3, 2023, Wloclawek, the Republic of Poland). Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. С. 65–68. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-334-7-15> (дата звернення: 24.11.2023).

REFERENCES:

1. Taera E. G., Setiawan, B., Saleem, A., Wahyuni, A. S., Chang, D. K., Nathan, R. J., Lakner, Z. The impact of Covid-19 and Russia–Ukraine war on the financial asset volatility: Evidence from equity, cryptocurrency and alternative assets. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*. 2023. 9 (3), 100116. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.joitmc.2023.100116>.

2. Best Bitcoin Casino Sites: Top Bitcoin Casinos Ranked by BTC Games, Bonuses, and More. *The Mercury News*: website. URL: <https://www.mercurynews.com/2021/09/17/10-best-bitcoin-casinos-and-cryptocurrency-gambling-sites/>.

3. Best Best Crypto & Bitcoin Casino Sites For Players in Ukraine in 2023. *CoinGambling*: website. URL: <https://coingambling.info/news/best-crypto-bitcoin-casino-sites-for-players-in-ukraine/>.

4. Gore A. An assessment of AML risks linked to accepting crypto-payments in the gambling sector (A regulators guide). *University of Nevada, Las Vegas (UNLV)*, International Center for Gaming Regulation (“ICGR”). 2023. URL: <https://www.unlv.edu/sites/default/files/media/document/2023-08/ICGR-Research-AML-Crypto-in-Gaming-Sector.pdf>.

5. Dumchikov M.O. Spособы lehalizatsii (vidmyvannia) maina, oderzhanoho zlochynnym shliakhom u kiberprostorii. [Methods of legalization (laundering) of property obtained by criminal means in cyberspace] *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*. 2022. №5. P. 330–334. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.05.61> [in Ukrainian]

6. Brown VII S. Gambling on the Blockchain: How the Unlawful Internet Gambling Enforcement Act Has Opened the Door for Offshore Crypto Casinos. *Vanderbilt Journal of Entertainment and Technology Law*. 2022. Vol. 24. Issue 3. P. 535–559. URL: <https://scholarship.law.vanderbilt.edu/jetlaw/vol24/iss3/3>.

7. C. White. Betting on Blockchain. *Colorado Technology Law Journal*. 2018. vol. 17, P. 421–441. URL: <https://ctlj.colorado.edu/wp-content/uploads/2019/11/9-White-9.10.19-final.pdf>.

8. Topps A. Place Your Bets: The Legal Integration of Sports Betting With Cryptocurrency. *UNH Sports Law Review*. 2023. Vol. 2. Issue 1, Article 5. URL: <https://scholars.unh.edu/unhslr/vol2/iss1/5>.

9. Kuzmenko O. V., Boiko A. O., Dotsenko T. V. Ryzkyk lehalizatsii koshtiv kliientom banku vid azartnykh ihor, shcho provodiatsia v merezhi Internet: pidkhody do vymiriuvannia. [Risk Of Legalization of Funds By Bank Clients From Gambling Conducted On The Internet: Approaches To Measurement]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriia Ekonomika*. 2022. № 3. P. 31–41. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2022.3-3>. [in Ukrainian]

10. Hudima T., Ustylenko V., Dzhabrailov R., Chernykh O. Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання obihu virtualnykh aktyviv v Ukraini: de-fakto vs de-yure. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. [Features Of Legal Regulation Of Virtual Assets In Ukraine: De-Facto Vs De-Jure]. 2022. Vol. 5. No 46. P. 137–148. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.46.2022.3844> [in Ukrainian]

11. Virtualni aktyvy v zakoni: V Ukraini predstavleni dovhoohikuvanyi dokument dlia zapusku rynku. [Virtual assets in the law: In Ukraine, the long-awaited document for the launch of the market has been presented]. National Securities and Stock Market Commission of Ukraine: official website. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/virtualni-aktyvy-v-zakoni-v-ukraini-predstavleni-dovhoohikuvanyi-dokument-dlia-zapusku-rynku/>.

12. Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets, and amending Regulations (EU) № 1093/2010 and (EU) № 1095/2010 and Directives 2013/36/EU and (EU) 2019/1937. EUR-LEX website. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023R1114>.

13. Sirenko N., Dubinina M., Melnyk O., Bodnar O., Luhova O. Current Status and Regulation of the Digital Money Market in Ukraine. *Econ. Aff.* 2023. 68 (Special Issue). P. 955–961. URL: <http://ndpublisher.in/admin/issues/EAv68n2sz18.pdf>.

14. Chanda S., Choudhary A., Shah V., Gupta S. Postulating Gambling and Betting Laws for The New Era: Unearthing A Subterranean Prelim. *Tongji Daxue Xuebao/Journal of Tongji University*. 2023. № 26. P. 72–88. URL: https://www.researchgate.net/publication/374477052_POSTULATING_GAMBLING_AND_BETTING_LAWS_FOR_THE_NEW_ERA_UNEARTHING_A_SUBTERRANEAN_PRELIM.

15. FATF. Guidance for a Risk-Based Approach to Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers. 2019. Paris. URL: www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/Guidance-RBA-virtual-assets.html.

16. Chernykh O. S. Rights Of Consumers Of Financial Services. Controversial Legal Regulation Of Virtual Assets (Cryptoassets) In The Legislation Of The European Union, Great Britain And Ukraine. *International scientific conference «European potential for the development of legal science, legislation and law enforcement practice»*: conference proceedings (August 2–3, 2023, Wloclawek, the Republic of Poland). Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. P. 65–68. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-334-7-15>. [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 28.11.2023